

„Pod branom“ Adele i Andrije Milčinićeva: žudnja, modernistički subjekt i zajednička knjiga

Ivan Trojan, *Filozofski fakultet Sveučilišta u Osijeku*

Tatjana Ileš, *Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku*

Ovaj se rad bavi zajedničkom zbirkom crtica „Pod branom“ (1903.) bračnoga para Adele i Andrije Milčinićeva, jednim od rijetkih primjera suautorske knjige u hrvatskoj modernističkoj književnosti. Polazeći od društveno-političkoga i kulturološkoga konteksta prijelaza stoljeća – obilježenoga industrijalizacijom, krizom pozitivističkoga svjetonazora, banovanjem Khuena-Hédervárya i emancipatorskim projektom hrvatske Moderne – rad nastoji odgovoriti na tri međusobno isprepletana pitanja: koji su razlozi što supružnici 1903. godine potpisuju i objavljuju zajedničku knjigu, koje su temeljne književne preokupacije toga dvojca te kako zbirka funkcionira kao cjelina u modernističkom književnom polju. Naslov zbirke – „brana“ kao ratarsko oruđe za pripremu tla – čita se kao višeznačna metafora: prostor mogućega sustezanja i kompromisa, ali i simboličke intervencije koja razrahljuje zastarjele književne tendencije i priprema teren novome. Taj paradoks – pritisak i oslobođenje, rušenje i izgradnja – konstitutivan je i za poetiku obaju autora. Središnji analitički pojam rada jest ŽUDNJA, razmatrana kao transhistorijski motiv koji u kontekstu Moderne dobiva specifičan modernistički naboj. U novelama Adele Milčinić („Postjet“, „Fran Jelić“, „Bez nade“) žudnja se artikulira kao čežnja za izgubljenim idealima, za prošlošću koja se neće vratiti, za prirodom kao prostorom ozdravljenja i za onim što ne može biti dosegnuto. Pripovjedni subjekti – introvertrani, melankolijom obilježeni, bliski leskolarskom tipu – u punoj su mjeri svjesni nedostižnosti svoga objekta žudnje i u pravilu odustaju od svake akcije. Takva žudnja bliža je romantičarskom poimanju toga motiva negoli onom modernističkom, premda proboji prema modernom senzibilitetu nisu izostali: Adela propituje unutarnji život individualca, otvara pitanja nesvjesnoga i tematizira društveni položaj žene.

Andrija Milčinić u predgovornoj lirskoj crtici uspostavlja simbolistiku pesimističnog tona: prikaz obične ratarske djelatnosti postaje alegorija suvremenoga društva u kojemu snažni uništavaju slabe, ali i metafora književne smjene – staro usitnjeno, novo zasijano. Njegova proza, obilježena tipičnim modernističkim interesima (grad i rub, alienacija, kriza subjekta), komplementarna je Adeličinom senzibilitetu i zajedno tvore koherentnu cjelinu koja nadilazi jednostavnu zbroj dvaju individualnih opusa. Zajednička knjiga Milčinićevih stoga se čita kao svjesni poetički i kulturni projekt: brak kao intelektualna i stvaralačka zajednica, zajednička knjiga kao raritetni oblik književne solidarnosti, a zbirka kao site u kojemu se prepliću rodna perspektiva, modernistički senzibilitet i pitanje estetske autonomije književnosti.

**Funded by
the European Union**
NextGenerationEU

Ključne riječi: Adela Milčinović, Andrija Milčinović, hrvatska Moderna, žudnja, čežnja, crtica, suautorstvo, rod i književnost, modernistički subjekt

**Funded by
the European Union**
NextGenerationEU